

Întâmpinarea Domnului - 2 februarie. Se păstrează credința că, dacă picură din streașina casei în această zi, va fi o primăvară timpurie și vor avea stupii miere. Dacă ziua este rece și întunecată - se va prelungi iarna. De aceea trebuie păstrați ogrinjii și drămuite furajele pentru ca să ajungă hrana la vite până după Sf. Gheorghe.

În această zi se interzice, cu strășnicie, scoaterea tăciunilor/cenușii și a gunoiului din casă, pentru ca să nu se înmulțească lupii. Se consideră că în această perioadă lupoaicile dau târcoale prin sat ca să mănânce cărbuni pentru a nu rămâne sterpe. De aceea se încearcă împiedecarea prăsirii și înmulțirii lupilor prin aceste măsuri prohibitive, crezându-se că "dacă lupoaicile găsesc cărbuni la vreo casă, acolo vor mânca toate vitele".

Sf. Mucenic Haralambie - 10 februarie - nu este consimnat ca sărbătoare religioasă deosebită, dar mulți creștini îl venerează cu post și abținere de la anumite lucrări, considerându-l atotputernic peste cele mai periculoase boli, protectorul bolnavilor și vindecătorul tuturor suferințelor. Există credința că Sf. Haralambie apără sănătatea oamenilor și a dobitoacelor de ciumă, holeră, atrax, turbare, bube și alte molime groaznice și nimicitoare. În această zi se stropesc grajdurile și vitele cu aghiazmă, se afumă încăperile cu tămâie, se fac milostenii cu colaci, mere și colivă, pentru a fi apărată gospodăria de orice boli, pentru sporirea turmelor și înlăturarea catastrofelor ecologice.

Colecția IOAN STRETE

Strigarea peste sat

În satul Bârsău Mare, pe Someș, în noaptea de Anul Nou flăcăii din sat, înțeleși încă de la Crăciun, urcau în turnul bisericii, la clopote, iar când se făcea miezul nopții, la hotarul dintre ani, trăgeau clopotele, anunțând sosirea noului an, urându-le tuturor sătenilor fericire și belșug în anul care a început. De asemenea, anunță că urmează cele mai importante știri, adică ce s-a petrecut în sat de-a lungul întregului an care a trecut. Se trăgea un singur clopot, mare sau mic, în funcție de importanța știrii. Se trăgea de 3 ori, adică 3 bătăi de clopot, strigându-se, apoi, știrea:

- Să știe tot satu că Vasile a Ciuchii s-o...drăgostit cu Dochia Blenchii, az'vară, la sapă...

Urmau hohote de râs ale celorlați flăcăii, se trăgea din nou clopotul și urma altă știre:

- Tăt az'vară, Teofilu Henciuilii o furat o oaie de la staur și o vândut-o în târg...

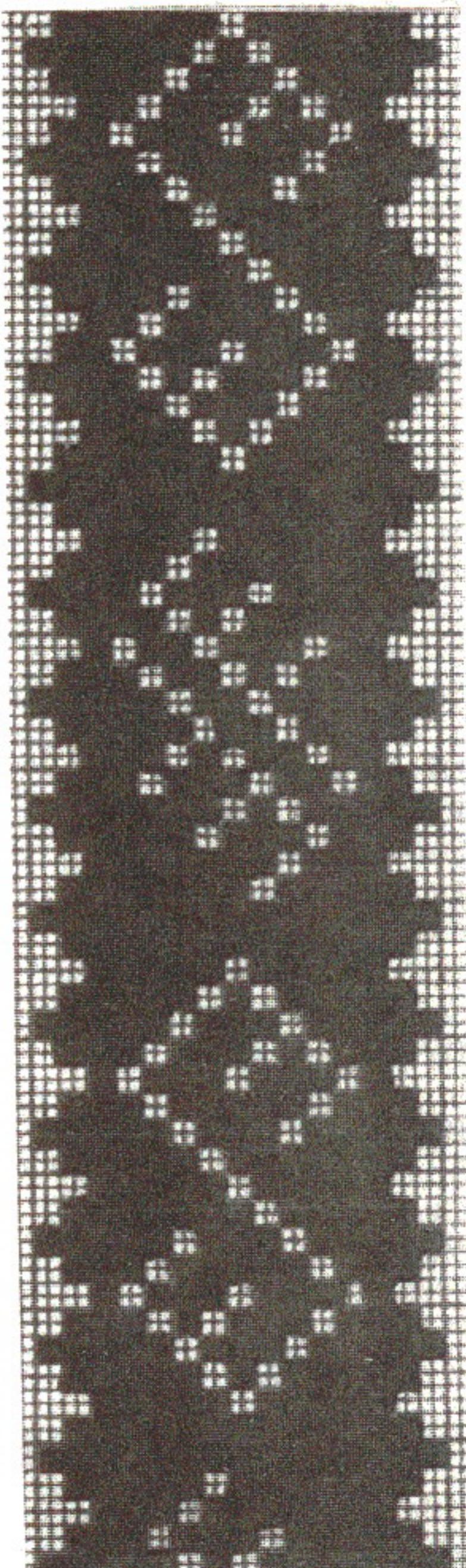
Șirul știrilor continua, unii flăcăii strigând și neadevăruri despre unele fete pe care le plăceau iar ele nu.

Tot în noaptea respectivă, înainte de strigarea din clopotniță, flăcăii au grija să pună în poarta fetelor și feciorilor mai tomnateci moși, respectiv, babe, cu un bilețel la gât, o scrisorică de "dragoste". De cele mai multe ori, babele și moșii erau atârnăți într-un copac din apropierea casei, de unde nu puteau fi luați ușor, ca în ziua de Anul Nou să se poată delecta sătenii și mai ales copiii, care aruncau cu pietre în ele.

Tot în seara de Ajun copiii și flăcăii furau porțile sau chiar porțile de la intrarea în curte la casele unde erau fete.

Cine se grăbește,
Întârzie.

Nu-l pot trece dintr-o dată,
Pragu-i cu tinguă-ngustă
Nu-l pot trece că-s micuță.
Zii-mi, ceteraș, mai cu dor
De pe prag să mă cobor,
Să nu ptic să mă omor,
Să mă duc cătilinăș
Cu găina la nănaș.
Vai săracă nănașa
Cum se uită ca hulpea

Să-mi apuce găina,
Eu, ba nu, ba nu, ba nu,
Că i-o dau la nănașu
Că-are pungă-n teptăraș -
Mi-a da vo doi grițărași,
Că-are pungă la cojoc
Și mi-a da și mie-un zlot.
Hai, nănașule, -n grădină
Să punem preț la găină
Că-n casă cu oamenii
Prețu nu i l-om găsi,
Că în casă cu nuntă

Prețu nu i l-o m afă.
Nănașe, nu te gândi
Că-i mâncă și nu-i plăti
Că-i găina grasă tare,
Cu slănină pe spinare,
Că-i găină căt o rață
Și din Petrova gătată.
Săraca găina mé,
Rău îmi pare după ie
C-o fost tare ouătoare -
S-o ouat stând în pticioare,
S-o ouat câte-un ouț
De tăbacă la drăguț.
Frunză verde și una
De nu-i friptă găina
Îți fa' bine și-ț ierta
Că n-am avut lemne pălite
Că pădurile-s oprite,
În pădure sunt ardăi
Și se dau după femei.
Și după mine s-o dat
C-o știut că n-am bărbat
Și s-o dat unu frumos
Ş-am lăsat crengile jos,
Ş-o venit unu urât
Și cu-o crangă am fugit
Ş-am fugit peste tăt munții
Și tăt mi-am fărmat gerunții,
Nănașu, dacă nu crezi
Ridică zadia și vezi.
Uită-te, nănașe, bine
La găină și la mine,
Care ț-ar plăce mai bine?
Și de care ț-a plăce
Scoate banii și plăte,
Da' așe, făr' nici un leu
Io găina nu ț-o dau.
Dă-mi o sută, să mă duc
Și mai mult nu te încurc,
Că de nu mi-i da q sută
Mărg cu ie la altă nuntă.
Colecția ION VANCEA, Petrova.
De la Ioana Savu, 42 ani, 1972

Foto: Felix Săteanu - Ioana Ștef-Turda din Săpânța

În satul vecin, Fodora, situat peste Someș, la 1 km. de Bârsău, flăcăii furau din ogrăzile unde erau fete de măritat, roțile de la car. Carele cu sau fără roți erau demontate și suite pe acoperișul grajdurilor, unde le montau din nou. Cu roțile furate, urcau pe dealul de lângă sat, făceau un foc mare, înfașurau roțile cu paie de grâu, le aprindeau și le dădea drumul la vale. Acum avea loc și strigarea peste sat, ca la Bârsău. Toată lumea ieșea din case, având grijă să nu li se aprindă gospodăriile de la roțile aprinse.

Baia Mare, 2003

Alte credințe și obiceiuri de Anul Nou

Verigheta și oglinda

Fix la doisprezece în noaptea de Anu Nou, cerneam fărină p-o măsoarie albă și într-on păhar cu apă punem o veriguță de aur, slujită. De amândoauă lăturile păharului punem două lumini aprinsă și după păhar o oglindă. Am potolit loampa, ne-am dezbrăcat în pielea goală și ne-am uitat în veriguță să ne vedem orândă. Care-o fost mai rușinoasă o putut să rămâie și-n chemeșe, da' descinsă, fără nimic. N-am grădit nimnicuță una cu ceielaltă până ne-am gătat lucru, că cine ști cum ar si foastă.

Colecția PARASCA FĂT. De la Ileana Covaci, Desești

La cotețu porcilor

Fetele mergeau la cotețu porcilor și ziceau:

Sânvăsai învărgat
Dă-m, Doamne, bărbat,
De-ar și căt de blăstămat.
Și păru pân clop să-i iasă
Numa să mă văd mnireasă.

Și se lovesc cu c..ru de ușa de la cotețu porcilor. De nu se scoală porcu să grohăia, nu să mărită în anu acela.
La ora douăsprăzece noaptea se face asta.

Colecția PARASCA FĂT. De la Ioana Sacalăș, 65 ani, 1987, Tăuții de Sus.

Anul Nou este numit și Crăciunul Mic. Se spune că este bine să ai bani în buzunar că vei avea tot anul. Nu-i bine să dai nimic din casă. Primul oaspete dacă e bărbat este de bine. Se mănâncă numai carne de porc, nu de găină: porcul scurmă numai înainte, deci vei avea spor; găina împreștie înapoi cu picioarele, vei fi risipitor.

Colecția IOAN CHINTĂUAN și MIRCEA PRAHASE, Bistrița

La începutul lui ianuarie se zice că vine Crăciunul cel Bătrân, oamenii ținând minte că era Crăciunul după stilul vechiului calendar.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus, 2003

Curelușă unsă

Colecția AUGUSTIN MICU, Cicârlău, 1984.
De la Dumitru Vancea

Pe sub iarbă-ascunsă.

(Coasa)